

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าชาวคริสต์คาทอลิกจะเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย แต่ก็เป็นคนไทยที่มีส่วนร่วมในความผิตชอบต่อสังคมโดยรวม ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงต่อความเสื่อมโทรมของสภาพจิตใจ ความหตุ้ ท้อถอยในชีวิต ตลอดจนมีความสำนึกในแผ่นดินกำเนิดในอันที่จะป้องกันแก้ไขความวิปริตบกพร่อง เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาสังคมให้อยู่รอดปลอดภัย สมกับความใจกว้าง รักสงบ ภายใต้สังคมเปิดของคนไทย ที่ให้โอกาสชาวคริสต์คาทอลิกได้สืบสานวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียม ประเพณีทางศาสนาสืบเนื่องติดต่อกันมาช้านาน

สังคมของชาวคริสต์คาทอลิก มีภูมิสำเนากระจัดกระจายไปส่วนต่าง ๆ ของประเทศ เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความใกล้ชิดคุ้นเคยกัน มีการติดต่อสื่อสารในระดับชุมชนและระดับบุคคลที่เหนียวแน่นในระดับที่สามารถสืบสาวเรื่องราวและประวัติความเป็นมาของแต่ละตระกูลได้อย่างลึกซึ้ง ตามลักษณะสังคมแบบดั้งเดิมซึ่งการสื่อสารและอิทธิพลของสื่อมวลชนยังไม่เจริญเท่าทุกวันนี้

ชาวคริสต์คาทอลิกซึ่งอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จากการสำรวจวิทยาลัยแสงธรรม (2540) พบว่า มีชาวคาทอลิก 75,389 คน อาศัยอยู่ในอาณาเขตกรุงเทพมหานคร ในความเป็นเมืองใหญ่ของกรุงเทพฯ และความเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมแบบดั้งเดิมสู่ยุคอุตสาหกรรม ซึ่งนำมาสู่ระบบทุนนิยม วัตถุนิยม ปัจเจกชนนิยม และ ก้าวเข้าสู่ยุคสังคมแห่งโลกของข่าวสารสารสนเทศ ย่อมหลีกเลี่ยงหนีจากความเปลี่ยนแปลงทั้งทางโลกและทางธรรมไปไม่พ้น

ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมถ้าพิจารณาให้ถี่ถ้วน ลึกซึ้ง จะพบว่ารากฐานสำคัญที่สุดคือ ปัญหาของสภาพจิตใจ ซึ่งจิตเป็นตัวควบคุมกาย ถ้ามีจิตใจดีที่มีความคิดดี คำพูดดีและการกระทำที่ดี ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่อยู่เหมือนทุกคนจะทราบคืออยู่แล้ว แต่การเข้าถึงสภาพจิตใจที่สงบสุขนั้นเป็นเรื่องยาก เนื่องจากจิตใจไม่สามารถแสดงให้ปรากฏแก่คนทั่วไป และต้องใช้เวลายาวนานในการ

¹ วิทยาลัยแสงธรรมเป็นสถาบันที่จัดให้มีการเรียนการสอนที่เน้นหนักในสาขาวิชา ปรัชญา และทฤษฎีธรรม โดยผู้ที่เข้ารับการศึกษาคือเป็นคาทอลิก เมื่อจบหลักสูตรผู้ศึกษาจะได้รับปริญญาตรีในสองสาขาวิชาดังกล่าว นอกจากนี้ทางสถาบันยังมีโครงการ และกองทุนสำหรับงานวิจัยที่ข้องข้องกับศาสนา กับสังคมและศาสนากับวัฒนธรรม

บ่มเพาะให้จิตใจนั้น เก่งกล้า เด็ดขาด เข้มแข็ง ตลอดจนความเปราะบางของจิตใจมนุษย์ซึ่งสามารถ โน้มเอียงได้ง่าย เพราะมนุษย์มีความอ่อนแอและโหยหาความรัก ความเอาใจใส่ดูแลตลอดจนความ มั่นคงในชีวิต ทำให้มนุษย์หลงทางคิดผิด ให้ความสำคัญกับการหารายได้ การแก่งแย่งชิงดี ไล่ร้าย ป้ายสี ทั้งนี้ด้วยความเห็นแก่ตัวเพื่อความมั่งคั่งมั่นคงในชีวิตครอบครัวและการทำงาน หากทุกคนใน สังคมเห็นวาระระบบทุนนิยม และบริโภคนิยมเป็นความจำเป็นสำหรับความอยู่รอดแล้วก็เป็นเรื่องยาก ที่จะหาความสงบสุขท่ามกลางการอยู่ร่วมกันในสังคม

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าสังคมที่กำลังเปลี่ยนไปสู่ความเจริญทางด้านวัตถุ อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาสูงในวิชาการสมัยใหม่ ความทันสมัยของบุคคล เทคโนโลยีล้ำยุค พฤติกรรมการสื่อสาร การไหลของข่าวสารจากตะวันตกทำให้คนยิ่งเปลี่ยนไปทั้งทางด้านจิตใจและ จริยธรรม และห่างไกลศาสนายิ่งขึ้น ดังข้อสรุปจากผลการวิจัย ที่ว่า ความเชื่อเรื่องบุญบาปเป็นความ เชื่อที่ล้าสมัยในปัจจุบัน (สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539) ความเห็นว่าศาสนา ล้าหลังของนิสิตเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัย (งานงค์ อติวัฒนสิทธิ และ เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2525) และผลงานวิจัยที่ว่า คนที่ทันสมัยจะนับถือศาสนาอย่างมีเหตุผล ความเชื่อทางศาสนาลดลง (Kahl, 1968) และผลงานวิจัยที่ว่า เมื่อมีการพัฒนาทางด้านการศึกษาทำให้คนมีความเชื่อเรื่องศาสนาลดลง และเชื่อหลักการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น (Inkeles, 1976)

จากการศึกษาของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2515) โดยนำปัจจัยในการพิจารณาความ ทันสมัยตามแนวความคิดของ อเล็กส์ อินเคลลิส ศึกษาเกี่ยวกับโลกทัศน์ของชาวชนบทที่มีต่อความ ทันสมัย ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ พบว่าชาวชนบทมีความพร้อมมากกว่าที่จะรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ ความทันสมัย เช่น การอ่านออกเขียนได้ การวางแผนครอบครัว การยอมรับนวัตกรรม การทำงานจริงจัง และการนับถือศาสนาอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

แนวคิดจากงานวิจัยข้างต้นทำให้เรามองเห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้ว่า นอกจากความเจริญทางด้านวัตถุจะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากสังคมแบบดั้งเดิม สู่สังคมในยุคแห่งความทันสมัย ค่านิยมในสังคมทันสมัยเน้นในเรื่องของปัจเจกชนนิยม และทุนนิยม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนา อันเป็นสถาบันหนึ่ง ซึ่งเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นกรอบแนวทาง ที่พึงทั้งทางจิตใจ และในการดำเนินชีวิตที่ยอมรับนับถือกันมานานนับพันปี จึงถูกหันหลังให้ ถูกลด ความสำคัญลงและมีแนวโน้มถึงขนาดที่ว่า เป็นสถาบันที่ล้าหลังถ่วงความเจริญ เนื่องจากความเข้าใจ ผิดและขาดความรู้แท้จริงอย่างลึกซึ้ง และการเข้าไม่ถึงหลักธรรมคำสอน หรือตีความผิด นำไปใช้ในทางที่ผิด ทั้งนี้อิทธิพลการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากค่านิยมและจิตใจที่ถูกชักจูงไปภายใต้ การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมทันสมัย ซึ่งลักษณะของความทันสมัยของบุคคลมักมีลักษณะขัดแย้งกับความ เชื่อและความศรัทธาทางศาสนา ดังผลงานวิจัยหลายชิ้นดังที่ยกมากล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ตามในยุคแห่งสังคมข่าวสารสารสนเทศ ซึ่งการสื่อสารฉับไว เทคโนโลยีล้ำยุค ส่งผลให้คนในสังคมเกิดกระแสการดำเนินชีวิตเชิงประเทศพัฒนาแล้ว แต่ประเทศในโลกที่สามเช่นประเทศไทยการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนในสังคมยังได้รับความสนใจไม่เพียงพอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังสภาพการณ์ที่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไปคนที่มีโอกาสทางการศึกษา มีงานที่ดีหรือเกิดในตระกูลร่ำรวยย่อมมีโอกาสในการสรรหาสิ่งที่ดีให้กับชีวิต เช่น โอกาสในการเลือกใช้ชีวิต โอกาสในการใช้เทคโนโลยีและระบบการสื่อสารเพื่อความสะดวกสบายในชีวิต และพัฒนาปรับปรุงตนเอง คนเหล่านี้จะเป็นบุคคลในกลุ่มที่มีจำนวนน้อย ในขณะที่คนจำนวนมากและเป็นคนกลุ่มใหญ่ในสังคมเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งโอกาสในการศึกษาและพัฒนาตนเอง โอกาสในการเลือกใช้เทคโนโลยี สภาพการณ์ที่ปรากฏให้เห็นคือในสังคมเมือง เช่น กรุงเทพมหานครมีกลุ่มคนมีการศึกษา มีงานทำ มีรายได้สำหรับการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพ ในขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ขาดการศึกษาหรือมีการศึกษาต่ำ มีรายได้เพียงเล็กน้อยจากการหาเช้ากินค่ำใช้รถเข็นหรือหาบเร่แผงลอย ซึ่งยังปรากฏให้เห็นอยู่โดยทั่วไป คนรวยยิ่งรวยขึ้นในขณะที่คนจนก็ยิ่งจนลง และห่างไกลจากโอกาสในด้านต่าง ๆ

จากโอกาสต่าง ๆ ที่ดูเหมือนจะเป็นของคนในสังคมเมืองแทบทั้งสิ้น ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นและความเหลื่อมล้ำต่ำสูงขึ้นในสังคม โดยกลุ่มคนที่มีศักยภาพในทุกด้านย่อมเป็นผู้ได้เปรียบกว่าในสังคม ด้วยเหตุนี้เองศูนย์กลางความเจริญทั้งทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารสารสนเทศ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการสื่อสาร และอำนาจในการใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อกำหนดการไหลของข่าวสารจึงตกอยู่กับกลุ่มคนที่มีศักยภาพในสังคม ซึ่งหากคนกลุ่มนี้ขาดจริยธรรมและความรับผิดชอบอาจก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคม เพราะพลังของอำนาจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในยุคสมัยของความทันสมัยและการรับข่าวสารจากส่วนต่าง ๆ ของโลก โดยปราศจากความรับผิดชอบและขาดขั้นตอนในการพิจารณาถ่วงถ่วงนำมาซึ่งความเสียหายต่อสังคมโดยรวมทั้งในรูปแบบของการรับวัฒนธรรมต่างชาติที่ขัดกับวัฒนธรรมเดิม และในรูปแบบของค่านิยมที่ไม่สอดคล้องกับหลักความเชื่อหรือธรรมเนียมปฏิบัติและบรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรมที่ปกป้องความเป็นชนชาติจะเริ่มจางหายไปและถูกแทนที่โดยวัฒนธรรมข้ามชาติ ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ความไทอาจถูกแทนที่ด้วยความภูมิใจในความเป็นทาสทางวัฒนธรรม ซึ่งสังคมสมัยใหม่ที่คนในสังคมมีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย การเอาวัดเอาเปรียบส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดั้งเดิมของไทยเริ่มจางหายพร้อมกับความหมดศรัทธาต่อสถาบันครอบครัว การไม่เห็นความสำคัญของพลังชุมชน ความเสื่อมถอยของวัฒนธรรม ส่งผลกระทบโดยรวมในวงกว้างถึงทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดผลกระทบต่อจิตใจและการดำเนินชีวิตซึ่งขาดแนวทางไว้ที่พึงพิง ไว้หลักคุณธรรม

เมื่อสังคมเกิดความเครียดมากขึ้นเพราะเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความเจริญทางด้านวัตถุแต่เสื่อมโทรมทางด้านจิตวิญญาณเกิดการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน แกร่งแย่งแข่งขันกันเพื่อ

ความอยู่รอด ผู้คนในสังคมไร้ศีลธรรม (สมเกียรติ เรืองอนันต์เลิศ, 2539) หนทางในการเยียวยารักษาสภาพจิตใจที่ทรุดโทรมจึงต้องหาทางออกโดยการนำหลักศาสนาเพื่อเป็นหนทาง และเป็นแรงดึงให้คนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสูงส่งของหลักคำสอนในศาสนาอันนำมาซึ่งความสงบนิ่ง สันติสุข สมานธิ ปัญญาและความสามารถในการไตร่ตรองหาหนทางและแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกที่ควรในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมด้วยความผาสุกร่วมเย็น

สำหรับกลุ่มคนที่นับถือศาสนาคริสต์คาทอลิกซึ่งเป็นศาสนาของชนกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยได้ทำหน้าที่หล่อหลอมและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนไทยกลุ่มหนึ่งอย่างสงบสุข สันติมาช้านาน ชาวคาทอลิกมีการติดต่อสื่อสารกันในระดับบุคคลที่อบอุ่นและแน่นแฟ้น เริ่มจากการสื่อสารภายในครอบครัว เด็กๆที่เกิดในครอบครัวคาทอลิกจะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และการเอาใจใส่จากบิดา มารดาตั้งแต่เกิด ซึ่งในช่วงชีวิตของชาวคาทอลิกจะมีการสื่อสารทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านธรรมเนียมปฏิบัติ และทางด้านการศึกษาปฏิบัติตามกฎพระศาสนจักร (พงศประมวล, 2534) ดังนี้

ศีลล้างบาป (Baptism) เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตคริสตชน เป็นการต้อนรับเข้าสู่สมาชิกภาพแห่งพระศาสนจักรคาทอลิก โดยเริ่มจากเด็กทารก เป็นการล้างบาปกำเนิด ทำให้มีสิทธิ์เป็นสมาชิกในอาณาจักรของพระเจ้า และมีสิทธิ์รับศีลอื่น ๆ และในผู้ใหญ่ที่รับศีลล้างบาปเมื่อผ่านขั้นตอนการเรียนคำสอน การกลับใจยืนยันความเชื่อ และการพิสูจน์ข้อความเชื่อต่าง ๆ และรอนกว่าจะแน่ใจทุกขั้นตอน จึงจะได้รับการพิจารณาให้รับศีลล้างบาปได้

ศีลกำลัง (Confirmation) เป็นศีลที่ต่อเนื่องจากศีลล้างบาป เมื่อคริสตชนเติบโตขึ้นได้รับการพัฒนาความเชื่อ และมีการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตคริสตชนที่ดี การรับศีลกำลังเป็นการรับพระจิต ให้มีพลังในการเป็นพยานแพร่ธรรม ปกป้องช่วยเหลือเมื่อพระศาสนจักรพบอุปสรรคและความยากลำบาก ทำให้เป็นคริสตชนที่สมบูรณ์ เป็นผู้ใหญ่ทางความเชื่อ และทำงานเพื่อศาสนจักร

ศีลอภัยบาป (Penance) ในช่วงชีวิตเมื่อมีความผิดพลาดทำบาป ศีลศักดิ์สิทธิ์นี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ศีลแห่งการคืนดี” คือการกลับมาขอโทษพระเป็นเจ้าทุกครั้งที่มีการทำบาป โดยการสารภาพบาปกับพระสงฆ์ผู้เป็นคนกลางระหว่างพระกับมนุษย์

ศีลมหาสนิท (Holy Eucharist) คริสตชนทุกคนรับศีลมหาสนิททุกครั้งในพิธีกรรมบูชามิสซา และมีความเชื่อ ความศรัทธาต่อศีลมหาสนิทว่า เป็นองค์พระเยซูเจ้าประทับอยู่ภายใต้แป้งปัง

ศีลสมรส (Matrimony) คู่รักที่ตกลงปลงใจจะใช้ชีวิตร่วมกันต้องได้รับการอบรมคำสอนเตรียมแต่งงานก่อนการประกอบพิธีในโบสถ์ ซึ่งจะมีการกล่าวรับเป็นสามี ภรรยาหันต่อหน้าเพื่อน พี่

น้อง และต่อหน้าพระเป็นเจ้า ด้วยศีลนี้ทำให้ทั้งสองผูกพันกันเป็นหนึ่งเดียว และหย่าร้างกันไม่ได้จนกว่าฝ่ายหนึ่งจะตายจากไป ผลพวงของความรักอันยิ่งใหญ่คือบุตรที่เกิดมา คริสตชนจึงห้ามการทำหมั้น การทำแท้ง และการวางแผนครอบครัวด้วยอุปกรณ์ภายนอกด้วยความคิดเห็นแก่ตัวไม่ต้องการลำบากเพราะมีลูก

ศีลวาชพระสงฆ์ หรือศีลอนุกรม (Holy Orders) พระเยซูเจ้าทรงตั้งศีลมหาสนิทในวันพฤหัสบดีศักดิ์สิทธิ์ เพื่อมอบอำนาจ และบวชชายหนุ่มให้เป็นพระสงฆ์ เพื่อสืบงานและอำนาจไปรดศีลศักดิ์สิทธิ์ต่อไป

ศีลเจิมคนไข้ (Anointing of the Sick) สำหรับผู้ป่วยที่อ่อนกำลัง ผู้ที่เข้ารับการผ่าตัดสำคัญ ผู้ที่ป่วยหนักจนจะสิ้นใจ ศีลนี้ประทานพระพรหรรษาแก่ผู้รับ เพื่อฟื้นฟูกำลังยามป่วยไข้ และปฏิสังขรณ์สภาพร่างกาย ตลอดจนวิญญานเพื่อเตรียมตัวออกจากโลกนี้และเดินทางกลับไปหาพระเป็นเจ้า

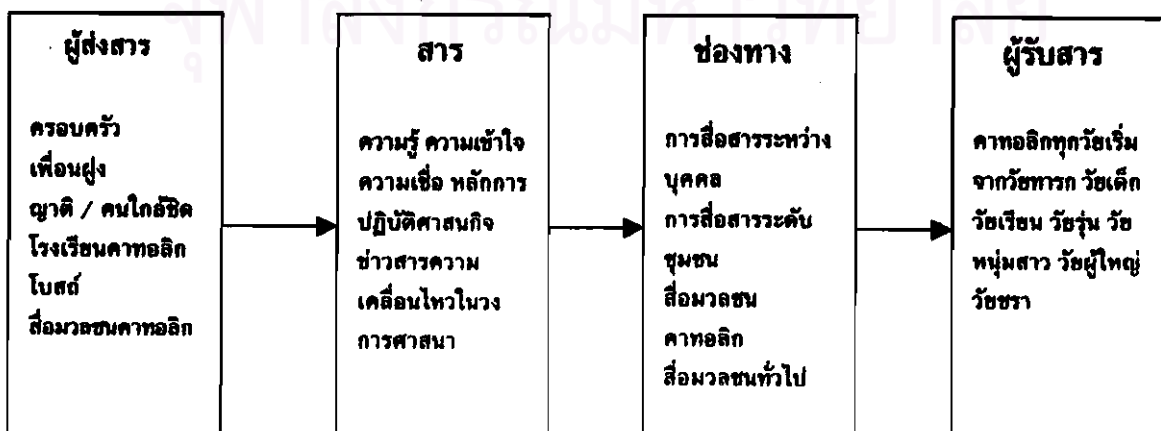
ศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 7 ประการ เข้ามาเกี่ยวข้องกับผูกพันกับการดำเนินชีวิตของคริสตชนตามระยะเวลาอันสำคัญช่วงต่างๆ ของชีวิต จะเห็นได้ว่าการสื่อสารทางศาสนาเกิดขึ้นตามช่วงเวลาที่เหมาะสมตามความต้องการ ตามธรรมเนียมปฏิบัติ และตามข้อกำหนดในพระศาสนจักร ชีวิตในวัยเด็กผูกพันกับการสื่อสารทางศาสนาโดยบิดา มารดาที่พานบุตรทารกไปโบสถ์เพื่อรับศีลล้างบาป สอนให้รู้จักการทำเครื่องหมายสำคัญมหากางเขน สอนให้รู้จักการสวดภาวนา พาไปโบสถ์ในวันอาทิตย์ และวันสำคัญทางศาสนา ส่งเข้าศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก เมื่อเป็นผู้ใหญ่และมีชีวิตครอบครัวศาสนาก็เข้ามาเกี่ยวข้องโดยการรับศีลสมรส หรือในกรณีต้องการรับใช้พระศาสนจักรก็ทำได้โดยการรับศีลบวช และเมื่อเจ็บป่วยต้องการปลงกำลังในการต่อสู้กับโรคร้ายหรือต้องการที่พึ่งฝ่ายวิญญานชาวคาทอลิกจะเชิญบาทหลวงเพื่อมาทำพิธีส่งศีลเจิมคนไข้

ในระดับชุมชน ที่มีการสื่อสารที่ใกล้ชิดกัน เนื่องจากชาวคาทอลิกมีจำนวนน้อยและนิยมการไปชุมนุมเพื่อปฏิบัติศาสนกิจที่โบสถ์ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีในการสื่อสารสัมพันธ์ นอกจากการใต้ตามทุกข์สุขความเป็นไปแล้ว ในโอกาสอันสำคัญ เช่น เมื่อมีพิธีฉลองต่าง ๆ ที่โบสถ์จะมีอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้จากการบริจาคจากคริสตชนใจศรัทธา การร่วมศาสนกิจ การรับประทานอาหารร่วมกันนำมาซึ่งความสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารในหมู่ชาวคาทอลิกในระดับหนึ่ง นอกจากนั้นชาวคาทอลิกยังนิยมปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ในละแวกเดียวกันหรือในบางกรณีอยู่ในเขตที่ดินของโบสถ์เพราะจะได้รับสิทธิพิเศษ เช่น ให้อยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่าที่ หรือเสียค่าเช่าในราคาพิเศษ ทำให้คนที่อยู่ใกล้โบสถ์นอกจากจะเกิดความรู้สึก หักศนคติที่ดีต่อโบสถ์และเจ้าอาวาสแล้วยังมีการติดต่อสื่อสารใกล้ชิดกับนักบวชชายหญิงที่ประจำอยู่ที่โบสถ์นั้น และในบริเวณโบสถ์มักเป็นที่ตั้งของโรงเรียนซึ่งสอนโดยนักบวชชายหญิง ซึ่งชาวคาทอลิกนิยมส่งบุตรหลานไปเรียน เนื่องจากหลักสูตรบางส่วนเป็นหลักสูตร

ที่นำมาจากต่างประเทศและนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และที่สำคัญที่สุดโรงเรียนคาทอลิกสามารถทำหน้าที่ในการสอนและให้ความรู้ทางศาสนาแก่สมาชิกคาทอลิกได้ดีที่สุด หรือในกรณีเมื่อเกิดเรื่องทุกข์ร้อนก็ไปปรึกษา หรือปรึกษาความในใจกับคนในศาสนาซึ่งจะได้รับคำแนะนำ ตักเตือน หรือคอยเป็นกำลังใจให้ หรือในกรณีที่ทางโบสถ์มีพิธีกรรม หรือจัดงานเฉลิมฉลอง เช่น ในเทศกาลคริสต์มาส ทางโบสถ์ก็ต้องการความช่วยเหลือจากชาวบ้านคาทอลิกในละแวกโบสถ์เช่นกัน ความสัมพันธ์ดำเนินไปภายใต้การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยมีโบสถ์เป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสาร กระทั่งความสัมพันธ์ บาทหลวง ชิสเตอร์ เปรียบเสมือนสื่อบุคคลที่อยู่ในศูนย์กลางการติดต่อสื่อสาร ระหว่างคนในชุมชน โดยผ่านทางศาสนา และเนื่องจากความเป็นนักบวช ทำให้มีความน่าเลื่อมใสศรัทธาเป็นทุนเดิม เมื่อแสดงให้เห็นว่าสามารถให้คำปรึกษาแนะนำได้ยิ่งทำให้คนเกิดความเชื่อถือ ศรัทธาเลื่อมใส อันส่งผลให้ คนยิ่งทุ่มเทอุทิศตัวให้กับศาสนามากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ช่องทางการสื่อสารที่ชาวคาทอลิกเลือกในการเปิดรับข่าวสารทางศาสนาอีกทางหนึ่งคือ สื่อมวลชนคาทอลิกที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ ความเข้าใจทางศาสนา ตลอดจนข่าวสารความเคลื่อนไหวในวงการศาสนาในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ โดยมีเนื้อหา เช่น การแปลพระคัมภีร์ไบเบิล เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่ได้ศึกษาทางเทววิทยาได้ทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น การให้ความรู้ในเรื่องทางพิธีกรรม การให้รายละเอียดในเรื่องของวัน และเวลา กำหนดการในการปฏิบัติศาสนกิจ ตลอดจนการผลิตและจัดจำหน่ายเทปเพลงสรรเสริญพระเป็นเจ้า ปฏิทินคริสตัง เป็นต้น ทางด้านการติดต่อกับสังคมภายนอกของชาวคาทอลิกนั้น มักเดินทางไปในแหล่งที่มีสถานที่สำคัญทางศาสนาเพื่อเข้าร่วมมิสซา ในพิธีสำคัญ และโอกาสเฉลิมฉลองต่างๆ และถือโอกาสพบปะเพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่แยกตัวออกมาจากชุมชน หรือครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเพียงฝ่ายเดียวเป็นคนคาทอลิกซึ่งการเปิดรับข่าวสารทางศาสนามีน้อยอยู่แล้ว นอกจากนี้ชาวคาทอลิกยังนิยมการเดินทางเพื่อการแสวงบุญทั้งใน และต่างประเทศอีกด้วย

เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจและมองการสื่อสารของชาวคาทอลิกในภาพรวม จึงขอเสนอแผนภูมิดังต่อไปนี้

บัดนี้ สังคมชาวคาทอลิกได้ก้าวผ่านความสัมพันธ์ที่มีการติดต่อสื่อสารใกล้ชิดดังในอดีต เนื่องจากความเจริญทางด้านต่าง ๆ และความเปลี่ยนแปลงสู่ความทันสมัยของสังคมเมือง ทำให้โบสถ์คาทอลิกเริ่มลดความสำคัญลงในสายตาของชาวคาทอลิกทั่วไป มีการโยกย้ายครอบครัวจากชนบทสู่เมือง การสร้างครอบครัวใหม่ที่ต่างคนต่างศาสนา เกิดครอบครัวผสมระหว่างคาทอลิกกับศาสนาอื่น ๆ เกิดความไม่พร้อมสำหรับการให้ความรู้และการสื่อสารทางศาสนาในครอบครัว ความไม่มีเวลาสำหรับการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแบบอย่างที่ดีของครอบครัวคาทอลิกในสมัยดั้งเดิม ทั้งนี้เนื่องจากแรงดึงดูดจากศูนย์กลางความเจริญ และการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อยู่ในกรุงเทพฯ เด็ก ๆ เมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนใกล้บ้านเริ่มมองหามหาวิทยาลัยในฝัน มองหาอนาคตให้ตนเอง โดยการเดินทางไปทำงานในที่ที่คิดว่า มีงานให้ทำมากมายมีค่าตอบแทนสูง การเปิดรับสื่อ การพูดคุยหรือติดต่อสื่อสารกับคนนอกชุมชนนำมาซึ่งความคิดและแนวทาง ตลอดจนคำนิยมในแนวทางการแสวงหาอาชีพใหม่ ๆ หรือแหล่งทำมาหากินแห่งใหม่ แหล่งทางการศึกษา แหล่งความเจริญที่เข้าใจกันว่าน่าจะนำมาซึ่งความสะดวกสบายในชีวิต ความมั่งคั่งทางทรัพย์สิน และน่าจะทำให้มีโอกาสในการสร้างความมั่นคงสำหรับชีวิต

เรามาลองพิจารณากันดูว่าความเป็นเมืองศูนย์กลาง ความทันสมัย ความเจริญในด้านต่าง ๆ ของกรุงเทพฯ เป็นเหตุที่ทำให้ชาวคาทอลิกมีการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ากรุงเทพฯ เพียงสาเหตุเดียวหรือไม่ ถ้าพิจารณาถึงการได้รับข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นการได้รับข่าวสารจากการเปิดรับสื่อ การพูดคุยกับคนอื่นนอกชุมชนและนำข่าวสารต่างๆที่อยู่ในความสนใจมาสู่ชาวคาทอลิกในชุมชน ก็น่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้มีการย้ายถิ่นฐานเกิดขึ้นได้ แต่อิทธิพลทางศาสนาที่เกิดจากการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดแนบแน่น ทั้งการสื่อสารในครอบครัว และระหว่างโบสถ์กับชาวคาทอลิกอันทำให้เกิดทัศนคติและความเชื่อมั่นในศาสนาในระดับที่ฝังรากลึก ตั้งแต่วัยเด็ก ถึงแม้บทบาท คุณวุฒิ และวิบุณยิตลอดจนถิ่นฐานที่อยู่ของชาวคาทอลิกจะเปลี่ยนไป แต่ทัศนคติ และความเชื่อ ที่ฝังรากลึกนี้จะยังคงติดตัวไปด้วยเสมอ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องน่าศึกษาว่าการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในหมู่ชาวคาทอลิก การสื่อสารกับบุคคลในศาสนาเช่นนักบวชชายหญิง ความสำคัญของสื่อบุคคลทางศาสนา ประวัตินุถุกรรมหลังทางครอบครัว การให้ความสำคัญต่อศาสนา การอบรมเลี้ยงดูผู้ที่อยู่ในการปกครอง โดยบิดา มารดา และบทบาทของโบสถ์ตลอดจนความใกล้ชิดกับโบสถ์ของชาวคาทอลิก และหลักความเชื่อทางศาสนาที่สั่งสมมาตั้งแต่เกิด จะมีอิทธิพลอยู่เหนือกระแสสังคมในยุคแห่งโลกของข่าวสารและอิทธิพลของความทันสมัย ความเป็นเมืองใหญ่ที่รวมความเจริญทั้งหลายและความต้องการในอุดมคติได้หรือไม่

จากสภาพการณ์ที่ผ่านมาซึ่งปรากฏว่าการพัฒนาสังคมเน้นที่รายได้ประชาชาติหรือปริมาณทางวัตถุเท่านั้น โดยขาดความสนใจในด้านคุณภาพหรือการพัฒนาจิตใจเท่าที่ควร ความประสานสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาสังคมจึงสวนทางกัน ดังแนวทางการพัฒนาสังคมไทยตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

พ.ศ. 2540-2544 จึงมีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะ “พัฒนาคน” และสังคมพื้น คือ “ครอบครัว” ตลอดจน “ชุมชน” ให้อยู่ด้วยกันโดยสงบสุข ดังในวิสัยทัศน์ที่ให้ไว้ในปฐมบท สังคมไทยที่พึงปรารถนาในอนาคต คือสังคมที่มีความสงบ สังคมที่มีความสุข เป็นสังคมที่มีสมรรถภาพ มีความเมตตากรุณา เคารพในสิทธิมนุษยชน มีครอบครัวอบอุ่น มีชุมชนที่เข้มแข็ง และมีกิจกรรมของศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของคนในสังคมจึงสมควรกล่าวให้เห็นถึงความสำคัญของศาสนาพอสังเขป

ศาสนา คือ ระบบสัญลักษณ์ของสังคม คนที่อยู่ร่วมกันมีวัฒนธรรมเดียวกัน มีความสัมพันธ์กัน (พัทยา สายทุ, 2516) มนุษย์ในทุกระดับสังคมต่างพยายามหาคำตอบให้กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และพยายามหาคำตอบให้กับสิ่งที่เหนือธรรมชาติโดยการให้ความหมายและการตีความหมายให้กับสิ่งที่พยายามหาคำตอบนั้น จึงเกิดระบบความเชื่อขึ้น โดยพิธีกรรมมีบทบาทในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในสังคม ระบบความเชื่อเกิดขึ้นในสังคมแบบเร่ร่อนสมัยที่สังคมดึกดำบรรพ์ที่ยึดถือคืออะไรก็ได้ เมื่อรูปแบบของความเชื่อได้พัฒนาเป็นศาสนาและเมื่อศาสนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบนั้นหมายความว่า ศาสนาได้เปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสัญลักษณ์ พิธีกรรม การให้ความหมายและอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อสังคมก็เปลี่ยนเช่นกัน

คลิฟฟอร์ด เกียร์ทส์ (Clifford Geertz, 1966) ได้ให้ความสำคัญและมองว่าศาสนา คือระบบสัญลักษณ์โดยนิยามว่า “ศาสนา คือระบบสัญลักษณ์ที่ให้ความหมายแก่สิ่งรอบตัว มีพลังอำนาจที่สามารถสร้างศรัทธา เราอารมณ์ความรู้สึกของคนโดยการให้สัจธรรมเกี่ยวกับชีวิต และอธิบายประสบการณ์ในลักษณะที่สอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกของคน และเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นจริง”

อีมิล เดอไคม์ (Emile Durkheim, 1965) ได้ชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวพันระหว่างศาสนาและสังคม ว่าศาสนามีส่วนประกอบด้านสังคม และสังคมมีส่วนประกอบด้านศาสนา การที่สมาชิกของสังคมมีความเชื่อทางศาสนาเหมือนกัน มีผลทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม ความเชื่อที่เหมือนกันนี้ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง ฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและสังคมจึงมีลักษณะเหมือนลูกโซ่เกี่ยวพันซึ่งกันและกันอยู่

จะเห็นได้ว่าศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีการสืบสาน ส่งผ่านและถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นแล้ว รุ่นเล่า ศาสนาแม้จะคงอยู่คู่กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์มานานนับพันปีแต่การดำรงคงอยู่ของศาสนาอาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของปรัชญาคำสอน และพิธีกรรมบ้างตามกฎธรรมชาติ และยุคสมัยและตามกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลง (อมรา พงศาพิชญ์, 2538) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การให้ความสำคัญ การตีความ ความมีเหตุผลและอิทธิพลของสถาบันศาสนาซึ่งขึ้นกับผู้ผู้นำในแต่ละยุค ตลอดจนการส่งผ่านวัฒนธรรม ของคนในแต่ละรุ่นว่าจะยังคงความเข้มข้นของหลักการ หลัก

ความเชื่อ และหลักปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใดภายใต้ยุคแห่งความสับสน ซับซ้อนของสังคมทันสมัยที่กำลังก้าวผ่านไปสูศตวรรษที่ 20

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเน้นบทบัญญัติแห่งความรัก “จงรักพระเป็นเจ้า ล้นสุดดวงใจ ล้นสุดสติปัญญา ล้นสุดกำลัง และรักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง” (มธ.22.37-38) และ “ให้ท่านทั้งหลายรักกัน เหมือนดังที่เราได้รักท่าน” พระวรสารโดยนักบุญยอห์น บทที่ 15 ข้อที่ 12 และ “ความรักนั้นคืออดทนนานและกระทำคุณให้ ความรักไม่อิจฉา ไม่อวดตัว ไม่หยิ่งผยอง ไม่หยาบค้าย ไม่คิดเห็นแก่ตนเองฝ่ายเดียว ไม่ฉุนเฉียว ไม่ช่างจดจำความผิด แต่ชื่นชมยินดีเมื่อประพฤติชอบ ความรักทนได้ทุกอย่างแม้ความผิดของคนอื่น และเชื่อในส่วนดีของเขาอยู่เสมอ มีความหวังและอดทนต่อทุกอย่าง ความรักไม่มีวันสูญสิ้น” จากจดหมายของนักบุญเปาโล ถึงคริสตจักรในเมืองโครินธ์ ฉบับที่ 1 บทที่ 13 “ความรักแท้เต็มเปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณา ความเสียสละ เป็นการมอบอุทิศตนให้กับผู้ที่เรารัก ซึ่งจะก่อให้เกิดความสุขอย่างไม่รู้ลืม” ความรักแบ่งออกเป็น 3 ระดับ (วิทยา สุวีริณ์ : 2538)

ระดับพื้นฐาน เป็นความรักที่ไม่ทำร้ายผู้อื่นไม่ว่าจะด้วยความคิด คำพูดหรือการกระทำ

ระดับที่สอง ความรักที่ให้อภัยในความผิดพลาด บกพร่องของผู้อื่นไม่อาฆาตพยาบาทหรือไม่คิดแค้น ยินดีให้อภัยเสมอ

ระดับสูงสุด ความรักที่ยอมสละทุกอย่างแม้กระทั่งชีวิตเช่นพ่อแม่สละชีวิตเพื่อลูก เป็นความรักที่สูงสุด ตามข้อความเชื่อและหลักคำสอนของศาสนาคาทอลิก (บุญเลื่อน มั่นทรัพย์, 2539) ทำให้ศาสนาคาทอลิกเป็นสถาบันทางศาสนาที่มีบทบาทและหน้าที่ในการอบรมฝึกฝน ให้ความรู้ การศึกษา แก่คริสตชน อันนำมาซึ่งผลปรากฏโดยรวมของชาวคาทอลิก คือ

1. ศาสนาคาทอลิกเป็นสถาบันที่ช่วยปลูกฝัง และปลูกจิตสำนึกเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีของชีวิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งชี้แนะทางและสนับสนุนกิจกรรมที่นำชีวิตสู่ความสมบูรณ์สมศักดิ์ศรีในแต่ละคนและในสังคม

2. ศาสนาคาทอลิกทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการพัฒนาประเทศ เพื่อรักษาความสมดุลและให้เป็นที่ไปตามเจตนารมณ์อันดีของแผนนี้ โดยการเตือนสติว่าความมั่งคั่งที่มีอยู่หากมิได้มีความเข้าใจเชิงศีลธรรม จริยธรรม เป็นแนวทางโน้มนำไปยังความดีแท้แล้วความมั่งคั่งจะกลับเป็นปฏิปักษ์ต่อมนุษย์ เป็นนายที่โหดร้ายต่อมนุษย์เอง

3. ศาสนาคาทอลิกควรเตรียมความพร้อมของประชาชนต่อการรับภาระกระจายอำนาจ งบประมาณและรายได้ที่แผนนี้มีแนวทางให้เกิดขึ้น การมีบทบาทในการอบรม ความสำนึกในสิทธิหน้าที่ คุณค่า และภูมิปัญญาของตนและชุมชนตน

4. ศาสนาคาทอลิกควรช่วยในการพัฒนาประชาธิปไตย ให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ดี รับผิดชอบเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาชนดำเนินไปในเชิงสร้างสรรค์ และเสริมสร้างสมรรถนะซึ่งกันและกัน

5. ศาสนาคาทอลิกควรสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ศาสนาคริสต์มีความสำคัญต่อชาวคริสต์ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม ในทางการเมืองศาสนาคริสต์ถูกใช้เพื่อส่งเสริมการยอมรับสิทธิเทวราช (Divine Right of King) คือสิทธิของพระเจ้าแผ่นดิน ที่สืบสายกันในการปกครองบ้านเมืองสิทธินี้ได้รับมาจากพระเจ้า การกบฏต่อต้านอำนาจกษัตริย์เป็นอาชญากรรมทางการเมืองที่ร้ายแรงที่สุด และเป็นบาปที่ต่อต้านเจตนารมณ์ของพระเจ้า คุณธรรมตามจริยวัตรของพระเยซูคริสต์คือการถือความยากจน เรียบง่าย มัคน้อย เสียสละ หลีกห่างจากการครอบงำทางวัตถุ มีเพียงเศรษฐกิจเพื่อเลี้ยงตัวเอง ทางการศึกษาศาสนา เป็นป่อเกิดของศาสตร์ทั้งหลาย และพัฒนาก้าวหน้ามาเป็นความรู้และวิทยาการต่างๆ ในโลกปัจจุบัน ทางด้านสังคมชาวคริสต์มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะดำเนินชีวิตตามคำสอนของพระเยซูคริสต์ และประพฤติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี มั่นใจในความรักของพระเจ้า และดำรงชีวิตด้วยความรักในเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างสรรค์ขึ้น ยอมเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว เอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่นเสมอ

ศาสนาทุกศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นกรอบการดำเนินชีวิต ช่วยอบรมจิตใจคนในสังคม และศาสนามีสิทธิหน้าที่ต่อสังคม การพัฒนาคน ในความหมายตามแผนพัฒนาฉบับที่ 8 เป็นประการอย่างเข้าสู่แดนลึกที่สุดในตัวคน นั่นคือ แดนหัวใจ มโนธรรมและชีวิตมนุษย์ซึ่งถูกเรียกร้องและถูกท้าทายให้ศาสนาทั้งหลายทำตามบทบาทหน้าที่ในสังคมให้มากขึ้น เนื่องจากศาสนาอยู่กับสังคมเสมอมา แต่จนบัดนี้ยังไม่สามารถหล่อหลอมจิตใจคนให้มีคุณภาพ มีศีล มีธรรมกันได้อย่างที่คิด

ระบบความเชื่อในศาสนา เปรียบเสมือนสถาบันในสังคมที่สามารถเชื่อมโยงกลุ่มคนที่ความเชื่อเหมือนกันให้รวมกันได้ เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรคทางวัฒนธรรม เป็นเครื่องหล่อหลอมอุปนิสัยของคน ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดการศึกษา เช่น ในโรงเรียน ในโบสถ์ต่างๆ ที่มีการเรียนสอนหลักธรรม คำสอน และก่อให้เกิดจิตประเพณีตามมา ลักษณะความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจแบบดั้งเดิม ที่การติดต่อสื่อสารในชุมชนและระดับบุคคลภายใต้ความเกี่ยวข้อง ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันโดยอาศัยสถาบันศาสนาเป็นตัวเชื่อม ชาวคาทอลิกถูกกลืนไปในกระแสคลื่นในโลกของยุคแห่งข่าวสารสารสนเทศและความทันสมัย ซึ่ง อเล็กซ์ อิงคิลิส (Alex Inkeles อ้างถึงในจินตวัตติ พุ่มศิริ, 2528) สรุปลักษณะสำคัญ คือ ความเชื่อในวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี, ความเชื่อในหลักเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น, ความเชื่อในบทบาทและความสามารถของมนุษย์ ประกอบกับความเป็นสังคมเมือง สิ่งเหล่านี้ทำให้ ความสัมพันธ์เกี่ยวโยงของชาวคริสต์คาทอลิก ซึ่ง

แต่เดิมการปฏิบัติศาสนกิจเกิดขึ้นภายใต้ความศรัทธา ความเชื่อ ที่มีโบสถ์นักบวช และหลักคำสอน เป็นศูนย์กลาง ตลอดจนหลักธรรมเนียมปฏิบัติของครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เยาว์วัยซึ่งเป็นที่คนคิดที่ฝังรากลึกต้องเสื่อมลงหรือเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ยกประเด็นผู้นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ โดยมุ่งศึกษาพฤติกรรมการสื่อสาร ได้แก่ การเปิดรับข่าวสารทางศาสนา การสื่อสารระหว่างบุคคล และการติดต่อกับสังคมภายนอก ความทันสมัย ตัวแปรย่อยของความทันสมัย เช่น ความมีเหตุผล การรู้จักการวางแผน ความเชื่อในวิทยาศาสตร์และความสามารถของมนุษย์เป็นต้น ซึ่งทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจหรือไม่ เนื่องจาก กรุงเทพฯ เป็นเมืองใหญ่ และประกอบไปด้วยประชากรที่มีพฤติกรรมการสื่อสาร และลักษณะความทันสมัยต่างจากประชากรที่อยู่ต่างจังหวัด ความเปลี่ยนแปลงของสังคม พฤติกรรมการสื่อสารและลักษณะความทันสมัยนี้ มีอิทธิพลต่อบุคคลทั้งในทางบวกและในทางลบ หากขาดการไตร่ตรอง ขาดวิจาร์ณญาณการสื่อสารก็อาจให้ผลในทางลบ ในกรณีของศาสนาที่อาจถูกความเจริญของโลกแห่งข่าวสาร การรับสิ่งใหม่ความคิดใหม่ ๆ ผ่านทางการสื่อสารในสังคมสมัยใหม่จะทำให้ความเชื่อ ศรัทธาและการปฏิบัติศาสนกิจเปลี่ยนไปหรือไม่ ในเมื่อหลักศาสนาสามารถเชื่อมโยง กระตุ้น หล่อหลอมพัฒนาความคิด จิตใจทัศนคติ และพฤติกรรมของคนได้ในระดับสูง และศาสนายังเปรียบเหมือนสถาบันที่ทำหน้าที่ได้ดีที่สุดในด้านการพัฒนาจิตใจควบคู่กันไป เพื่อทราบว่าคุณคริสตคาทอลิกในปัจจุบันมีสภาพการณ์ทางด้านความเชื่อ ความศรัทธา การปฏิบัติศาสนกิจ เป็นอย่างไร สอดคล้องกับภูมิหลังทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนสังคมที่เปลี่ยนแปลง และมีความทันสมัยในระดับบุคคล มีผลต่อพฤติกรรมการสื่อสาร การเปิดรับข่าวสารทางศาสนาหรือไม่ และลักษณะความทันสมัย มีความสัมพันธ์กับความเชื่อความศรัทธา และการปฏิบัติภารกิจทางศาสนาหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร และพฤติกรรมการสื่อสาร และความทันสมัยของคริสตศาสนิกชนคาทอลิก
2. เพื่อศึกษาลักษณะ ความเชื่อ ความศรัทธาและการปฏิบัติศาสนกิจ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการสื่อสาร กับ ความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความทันสมัยกับความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจ

ปัญหาวิจัย

1. ตัวแปรด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา ตำแหน่งในสังคม ภูมิหลังทางครอบครัวของคริสตศาสนิกชนคาทอลิก มีความสัมพันธ์กับ การเปิดรับข่าวสารทางศาสนา และความทันสมัยหรือไม่
2. ตัวแปรด้านพฤติกรรมการสื่อสาร ได้แก่ การเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวกับศาสนา การสื่อสารระหว่างบุคคล การติดต่อกับสังคมภายนอก มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยหรือไม่
3. ตัวแปรด้านประชากรมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจหรือไม่
4. ตัวแปรด้านความทันสมัย มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความศรัทธาและการปฏิบัติศาสนกิจหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการสื่อสารมีความสัมพันธ์ กับความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจของคริสตศาสนิกชนคาทอลิก
2. ความทันสมัย มีความสัมพันธ์ กับความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจของคริสตศาสนิกชนคาทอลิก
3. ความเชื่อมีความสัมพันธ์ กับ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจของคริสตศาสนิกชนคาทอลิก

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรชาวคริสต์ นิกายโรมัน คาทอลิก ที่มาโบสถ์ในวันอาทิตย์ ในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
1. พฤติกรรมการสื่อสารมีความสัมพันธ์ กับความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจ	1. การเปิดรับข่าวสารทางศาสนา 2. การสื่อสารระหว่างบุคคล 3. การติดต่อสังคมภายนอก	ความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจ
2. ความทันสมัยมีความสัมพันธ์ กับความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจ	<i>ความทันสมัย</i> 1. ความเชื่อในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2. ความเชื่อในหลักเหตุผลและความคิดเห็นของผู้อื่น 3. ความเชื่อในบทบาทและความสามารถของมนุษย์ 4. การวางแผนสำหรับอนาคตเป็นต้น	ความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจ
3. ความเชื่อมีความสัมพันธ์กับ ความศรัทธาและการปฏิบัติศาสนกิจ	1. ความเชื่อถือในคำสอนของพระเยซู 2. ความเชื่อมั่นว่ามีคำสอนของพระเยซู 3. ความมีเหตุผลของคำสอน 4. การมีอยู่ของพระคัมภีร์ไบเบิล	ความศรัทธาและการปฏิบัติศาสนกิจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลทางด้านการสื่อสารทั้งรูปแบบ และวิธีการในการวางแผนเพื่อการสื่อสารกับคริสตศาสนิกชนคาทอลิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาหาข้อบกพร่องในการสื่อสารกับ คริสตศาสนิกชนคาทอลิก เพื่อปรับปรุงรูปแบบและวิธีการในการสื่อสารที่เหมาะสมต่อไป

3. ทำให้ทราบถึงแนวทางและวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมกับคริสตศาสนิกชนคาทอลิก ในกรุงเทพฯ ถึงการสื่อสารที่ต้องได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัยของข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศ และเหมาะสมกับคนในสังคมเมืองซึ่งมีความทันสมัยในระดับบุคคล ต่างจากคริสตศาสนิกชนในต่างจังหวัด

คำจำกัดความในการวิจัย

ศาสนา คือ ระบบความเชื่อ เปรียบเสมือนสถาบันทางสังคม ซึ่งช่วยให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคม อาจกล่าวได้ว่า ศาสนาคือ วัฒนธรรมในลักษณะขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ

ศาสนา ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2493) คือ ลัทธิความเชื่อของมนุษย์อันมีหลักคือ การแสดงกำเนิด และสิ้นสุดของโลก เป็นต้น เป็นไปในฝ่ายปรมาตม์ประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาปอันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งการกระทำตามความเห็น หรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อถือนั้น ๆ

ศาสนา ตามความเห็นของ สุนทร ณ รัชนี (2540) ว่า ในการพูดถึงศาสนา เราต้องคำนึงถึงลักษณะ 5 ประการ อันเป็นองค์ประกอบของศาสนาใด ๆ คือ

1. ศาสดา และ สาวก
2. ศาสนธรรม
3. ศาสนบุคคล
4. ศาสนพิธี
5. ศาสนสถาน

ศาสนาคาทอลิก หมายถึง ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่มีพระเยซูคริสตเจ้า (Jesus Christ) เป็นพระศาสดา หรือผู้นำศาสนา เป็นผู้ประกาศสั่งสอนเทศนาเพื่อให้ประชาชนทั่วโลก ได้รู้จักพระเป็นเจ้า (God) คาทอลิก หมายความว่า สากล เป็นศาสนาสำหรับสากล

คริสตชน หมายถึง ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ซึ่งมีความเชื่อในคำสั่งสอนของพระเยซู และคริสตัง หมายถึงคริสตชนที่อยู่ในนิกายคาทอลิก

พฤติกรรมการสื่อสาร (Communication Behavior) หมายถึง ความบ่อยครั้งในการติดต่อสื่อสารของบุคคลในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล การติดต่อสังคมภายนอก

การเปิดรับข่าวสารทางศาสนา (Religious Media Exposure) หมายถึง ความบ่อยครั้งและระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับวิทยุ ชมโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ที่มีรูปแบบและวิธีการตลอดจนเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาคาทอลิกโดยวัดจากค่าคะแนนความบ่อยครั้งคูณกับระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับต่อสัปดาห์

การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หมายถึง การติดต่อระหว่างบุคคล โดยพิจารณาจากความบ่อยครั้งของการสนทนากับบุคคลต่าง ๆ ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

ความทันสมัยในระดับบุคคล (Individual Modernity) หมายถึง คุณลักษณะระดับบุคคลในการแสดงออกทางการรับรู้ การแสดงออกท่าที ทักษะคติ การให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆตามแนวคิดของ อเล็กซ์ อิงเคิลส์ (Alex Inkeles, 1976 : 19-25) ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยแวดล้อม

ตัวแปรทางด้านความทันสมัยสำหรับปัจจัยภายในมี 12 ตัวแปรย่อย คือ

1. มีความพร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ (Openness to new experience)
2. มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Readiness for social change)
3. การขยายขอบเขตความคิดเห็น (Growth of opinion)
4. สนใจในข่าวสารข้อเท็จจริงต่าง ๆ (Interest of fact and information)
5. เห็นคุณค่าของเวลา (Valuing of time)
6. เชื่อในความสามารถของมนุษย์ (Sense of efficiency)
7. มีการวางแผนการดำเนินชีวิต (Planing)

8. มีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ และเข้าใจบทบาทของผู้อื่น เชื่อในหลักเหตุและผล (Calculability or Trust)

9. เห็นคุณค่าของทักษะและความชำนาญต่าง ๆ (Valuing of Technical Skill)

10. มีความมุ่งหวังหรือความทะเยอทะยาน ในด้านการศึกษาและอาชีพ (Educational and occupational aspirations)

11. ตระหนักและเชื่อถือในคุณค่า ความสามารถ และเกียรติยศของผู้อื่น (Awareness of respect the dignity of others)

12. มีความเข้าใจในเรื่องการผลิตต่าง ๆ (Production Understanding)

ตัวแปรทางด้านปัจจัยแวดล้อม

1. ระบบเครือญาติ และครอบครัว (Kinship and family) รับผิดชอบต่อครอบครัว
2. สิทธิสตรีจะเพิ่มมากขึ้น (Woman's right)

3. มีการคุมกำเนิดและการจำกัดขนาดของครอบครัว (Birth control or restriction of family size)
4. ความเชื่อเรื่องศาสนา (Religion) จะลดลงเชื่อในหลักการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น
5. การให้ความเคารพในผู้สูงอายุ (Aging and the Age)
6. มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมืองเป็นอย่างดี (Politics)
7. มีความเชื่อถือในสื่อมวลชนมากกว่าบุคคลและชุมชน (Mass media reliability)
8. การบริโภคนิยม (Consumerism) เลือกใช้ของดี
9. การจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification)
10. ความผูกพันกับงาน (Work Commitment)

การติดต่อกับสังคมภายนอก (Cosmopolite) หมายถึง จำนวนครั้งที่เดินทางไปในแหล่งความเจริญ เช่น เมืองใหญ่ ต่างประเทศ ต่างภูมิสำเนา โดยจะวัดจากค่าคะแนนของจำนวนครั้งที่เดินทางไปในแหล่งความเจริญในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา

ความเชื่อ (Belief) หมายถึงความเชื่อทางศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก การที่บุคคลให้ความเชื่อถือ เชื่อมั่น เกี่ยวกับข้อความเชื่อตามคำสอนของพระเยซูว่ามีอยู่ หรือเป็นอยู่ โดยมีหลักฐานพยานสนับสนุนอยู่บ้าง มีเหตุผลอยู่บ้าง ในคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งความเชื่อนี้ได้รับจากอิทธิพลครอบครัว การให้ความสำคัญ การอบรม การสนับสนุนในทุกรูปแบบเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวใกล้ชิดศาสนา นอกจากนั้นความเชื่อยังได้จากการสื่อสารระหว่างบุคคลในศาสนา เช่น การสื่อสารกับนักบวช ชายหญิง การไปร่วมในพิธีกรรม และการได้รับการเรียนการสอนจากโรงเรียนคาทอลิก ความเชื่อในศาสนาคาทอลิกได้แก่ ความรักต่อพระเจ้า และต่อเพื่อนมนุษย์ การดำเนินชีวิตจิต การยอมทำตามน้ำพระทัยพระเป็นเจ้า และการมีชีวิตนิรันดร์บนสวรรค์

ความศรัทธา (Faith) หมายถึง ความเคารพบูชาสูงสุด เป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยอารมณ์ เช่น ความรัก ความเชื่อถือ ไว้วางใจ ความจงรักภักดี ความมั่นใจ ซึ่งเป็นสภาพจิตที่ไม่เกี่ยวกับเหตุผล มีความมั่นใจเข้มข้นกว่าความเชื่อ จึงสามารถกระตุ้นให้คนทุ่มเท เสียสละ และเสี่ยงชีวิตเพื่อความศรัทธา แม้ซึ่งนั้นจะพิสูจน์ให้เห็นว่ามีอยู่จริงไม่ได้ก็ตาม

การปฏิบัติศาสนกิจ (Religious Practice) หมายถึง การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งได้แก่ ศาสนพิธีต่าง ๆ ตามจารีตพิธีกรรมของศาสนา ได้แก่ การสวดภาวนา การรำพึง การเข้าเงียบ ซึ่งเป็นศาสนกิจส่วนตัว และการไปร่วมพิธีที่โบสถ์ การร่วมขับร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า การแห่แห่นพระรูปต่าง ๆ การร่วมฉลองในวันสำคัญทางศาสนาอันเป็นศาสนกิจร่วมกับผู้อื่น